

Till
Justitiedepartementet
att. Anna-Karin Lindblom
105 33 Stockholm

Synpunkter för utkast till en nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna

Sveriges Kristna Råd (SKR) har erbjudits möjligheten att ge synpunkter på ett utkast till en nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna. Några av de kyrkor som ingår i SKR har lämnat egna yttranden och de synpunkter som här framförs kompletterar och/eller understryker vad dessa kyrkor skrivit.

Sveriges Kristna Råd består av 24 medlemskyrkor och 3 kyrkor som är observatörer. Dessa 27 kyrkor representerar tillsammans praktiskt taget alla kristna kyrkor och samfund i Sverige.

De mänskliga rättigheterna har för kyrkorna sin utgångspunkt i principen om människans värdighet. I den kristna förståelsen att människan är skapad av Gud till Guds avbild finns en förutsättning för att människovärdet är absolut och oinskränkbart. Detta värde eller denna värdighet grundar sig inte på filosofiska slutsatser eller politiska beslut utan har sin grund enbart i det faktum att människan existerar och i den kristna skapelseförståelsen gör hon det därför att Gud har skapat henne.

Det är med stor uppskattning kyrkorna tar del av allt det som görs för att främja och utveckla de mänskliga rättigheterna. Det är ett gemensamt ansvar för alla att se till att de mänskliga rättigheterna skyddas och att staten ser sin skyldighet att upprätthålla detta skydd.

Vi hade gärna sett att det fanns mer tid att begrunda och diskutera det utkast till en ny nationell handlingsplan som nu föreligger. Det kom till SKR den 6 december och svar skall vara inlämnat senast 15 januari. Visserligen har det funnits goda möjligheter att under 2005 lämna synpunkter till beredningen inom regeringskansliet, men det är först den 5 december som det finns förslag från regeringskansliet på vad planen skall innehålla. Utrymmet för samtal och överläggningar inom och mellan kyrkorna är i det närmast obefintligt med en så kort remisstid, som dessutom sammanfaller med jul- och nyårsfirandet.

SKR uppskattar den förstärkning av funktionshindrade människors rättigheter som kommer till uttryck i utkastet till handlingsplan. Det är positivt att regeringen har inrättat en ny myndighet (Handisam) från 1 januari 2006 med uppgift att samordna och främja den svenska handikappolitiken. Vi uppmanar regeringen, att verka för att en konvention om funktionshindrade personers rättigheter kommer att antas av FN:s generalförsamling och att en sådan konvention möts av åtgärder på det nationella planet, vilket bl a Svenska kyrkan har föreslagit.

Bred debatt kring värdefrågorna

Vi efterlyser en bred debatt kring de värderingar som är förutsättningen för de mänskliga rättigheterna. Värdegrunden för de mänskliga rättigheterna behöver ständigt uppmärksammas och regeringen har ett ansvar att se till att de grundläggande värderingarna bakom de mänskliga rättigheterna är föremål för kritisk bearbetning och konstruktiv debatt.

Vi ser gång på gång hur de mänskliga rättigheterna kränks i sammanhang, där dessa rättigheter är avgörande för hur människor behandlas i mötet med samhällets institutioner. Ständigt uppmärksammas i press och media exempel på övergrepp mot människor t ex inom socialtjänsten, sjukvården och på flyktingmottagningar. De som talar vackrast om vikten av mänskliga rättigheter är inte alltid de som bäst tillämpar dem.

Det finns uppenbarligen ett behov av en bred debatt om de mänskliga rättigheterna. En sådan debatt förutsätter forskning om och utbildning i de grundläggande värderingar som de mänskliga rättigheterna grundar sig på. Utan en sådan debatt finns det en risk att talet om ”de mänskliga rättigheterna” blir ett mantra som efterhand tömmer dessa rättigheter på innehåll och mening.

SKR anser att den nationella handlingsplanen borde innehålla förslag på hur regeringen kan initiera och främja en sådan bred debatt kring värderingarna och de mänskliga rättigheterna. I förslagen bör också ingå att ta initiativ till forskning och utbildning på detta område. Den attitydpåverkan och satsning på utbildning som utkastet till handlingsplan föreslår måste bygga på den värdegrund på vilken rättigheterna vilar. Kunskapen om denna värdegrund är inte självklar utan behöver ständigt vara föremål för studier och analys.

Religionsfriheten

Religionsfriheten är enligt SKR en av de tyngsta rättigheterna. I utkastet till handlingsplan uppmärksammas religionsfriheten framför allt genom rätten att inte bli utsatt för diskriminering på grund av etnisk tillhörighet eller religion eller annan trosuppfattning. (Här undrar vi vad som menas med ”annan” trosuppfattning?) I del II uppmärksammas även religiös slakt och frågor om klädsel vilket inte får några egentliga konsekvenser i del I som innehåller själva handlingsplanen.

Båda dessa aspekter på religionsfrihet anser vi vara viktiga, men SKR anser att religionsfriheten är dåligt behandlad i utkastet till handlingsplan. Vi vill påpeka att religionsfriheten är mer än en rätt att inte diskrimineras. Religionsfriheten är en av de friheter som en stat måste garantera sina medborgare. Det är statens uppgift att se till att det finns förutsättningar för varje människas fria val av religion. Jämfört med andra delar av Europa genomfördes religionsfriheten relativt sent i Sverige. Idag tas den för given men det finns en risk att religionsfrihet uppfattas framför allt som en rätt att välja bort religion.

Samtidigt har det under senaste tiden förts en intensiv debatt i vårt land om konflikten mellan religionsfrihet och yttrandefrihet å ena sidan och rätten att inte diskrimineras eller trakasseras på grund av sexuell läggning å den andra. Konflikter mellan olika rättigheter är reella och kan inte undvikas, men en konstruktiv behandling av sådana konflikter understödjes bäst genom att de olika rättigheterna framställs grundligt och tydligt. Vi efterlyser den grundligheten och tydligheten när det gäller religionsfriheten.

Den svaga ställning som religionsfriheten har i utkastet till handlingsplan är i linje med de summariska skrivningar om mänskliga rättigheter som finns i andra svenska lagtexter, inklusive den svenska grundlagen. Förslaget till konstitution för EU från 2005 gav i motsatt till svenska lagtexter en stor tyngd åt religionsfriheten. Det är vår mening att den svenska handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna borde ge förslag på vad regeringen skall göra för att slå vakt om och stärka friheten till religion.

Kyrkorna är öppna för en fördjupad dialog på detta område som självklart också måste inbegripa andra trossamfund än de kristna. I utkastet till handlingsplan nämns om ett uppdrag som getts åt Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund att föra en dialog med trossamfunden om grundläggande värderingar. Vad som hänt med detta uppdrag skall redovisas senast 31 december 2006. SKR uttrycker som sin förhoppning att dialogen mellan regeringen och trossamfunden, framför allt kring värderingsfrågorna, skall utvecklas och fördjupas.

För Sveriges Kristna Råd.

Sven-Bernhard Fast
generalsekreterare

Lennart Molin
biträdande generalsekreterare